Nacional

Gonzalo Boye parla en un dossier del Catalangate

L'advocat denuncia el suport dels estats a l'existència de clavegueres de poder

Detenen un noi de 13 anys per una violació

La víctima de l'agressió, que va tenir lloc a Tarragona, també és menor d'edat

#CATALUNYALLIBERTAT VOL VIURE EN

La fiscalitat catalan

QÜESTIONS • Alguns experts i l'oposició insten a modificar l'estructura dels impostos a Catalunya **DEFENSA** • El govern nega que la pressió fiscal sigui excessiva si es tenen en compte la universalitat i la qualitat dels serveis públics

M. Moreno
BARCELONA

Coincidint amb l'inici de la campanya de la renda, sorgeixen, inevitablement, veus que qüestionen o que defensen la política fiscal catalana. Fa poques setmanes, des del Col·legi d'Economistes, es va publicar l'estudi comparatiu *Panorama de la fiscalitat autonòmica i foral*, elaborat pel Consell General dels Economistes, que posava el focus en la tributació a Catalunya en relació amb la resta de territoris de l'Estat pel que fa als impostos de renda, successions, donacions i transmissions patrimonials, així com en el nombre de tributs propis.

Entre els elements subratllats en l'estudi, hi ha el fet que Catalunya té l'impost sobre la renda més car per als contribuents amb salaris bruts entre 20.000 i 30.000 euros. Alhora, els autors del treball insten a plantejar-se "si val la pena" mantenir l'impost sobre el patrimoni, que, asseguren, "va a contracorrent de les tendències internacionals". Sobre el de successions, també suggereixen replantejar-se'n l'existència, tenint en compte que la tarifa actual ja és inferior a la mitjana estatal.

Els responsables de l'anàlisi coincideixen a reclamar un "esforç" en la unificació de plataformes per a la gestió de tributs cedits i comenten que els impostos propis generen "litigiositat" amb les competències estatals.

Carme Jover, presidenta de la comissió de fiscalistes del Col·legi d'Economistes de Catalunya, posa l'accent en els impostos propis i considera que hi ha una certa "disbauxa". Jover defensa una certa harmonització estatal: "Cal reorganitzar-los de manera que hi hagi una normativa uniforme per a totes les comunitats autònomes." Això, argüeix, "no vol dir treure competències, que estan ben definides per llei". L'experta compara la fiscalitat catalana amb la de Madrid i valora que aquesta última recapti més que Catalunya amb unes tarifes més baixes en alguns impostos, com ara el d'actes jurídics documentats, encara que admet que és perquè a la capital de l'Estat es produeixen moltes més transaccions.

La visió des de la Generalitat és, en canvi, ben diferent. Marta Espasa, secretària d'Hisenda del Departament d'Economia, defensa l'estructura de la fiscalitat catalana. Per començar, sobre les crítiques a la quantitat de tributs propis, la secretària d'Hisenda subratlla que la missió d'aquests no és pas recaptadora, sinó conscienciadora: "La major part són de caràcter mediambiental, social o de salut, i estan orientats a modificar conductes de ciutadans i empreses." Com a exemple, posa l'impost sobre begudes ensucrades, que intenta reduir-ne el consum. "N'estem orgullosos –comenta Espasa–, perquè és un cas d'èxit a escala internacional", que ha estat posat com a referent per l'OMS i que ha reduït el consum d'aquests refrescos poc saludables, pràcticament un 17%, des de la seva implantació.

Tributs "quirúrgics"

Espasa recull el guant del Consell General dels Economistes i parla de la gamma d'impostos mediambientals, com ara el dels avions que passen per l'aeroport del Prat, el dels gasos emesos per la indústria i l'impost de CO sobre vehicles de tracció mecànica (el més recent). La secretària d'Hisenda precisa que n'hi ha uns quants d'"establerts de manera quirúrgica", ja que amb un únic impost mediambiental sense matisos "es penalitzaria la competitivitat de moltes empreses".

Espasa conclou que el pes del que recapten els impostos propis és ínfim en relació amb tot el que entra a les arques de la Generalitat: tan sols un 1,1%, segons les dades més recents corresponents al tancament del 2021 [vegeu el gràfic]. "I, a més, la majoria són finalistes, és a dir, que estan destinats a millorar el patrimoni natural o a lluitar contra el canvi climàtic, en el cas dels tributs mediambientals", afirma Espasa, que hi afegeix que tot el que recapta l'impost sobre habitatges buits, que grava únicament els grans tenidors, com ara el sector financer, "va a parar a la promoció de l'habitatge públic".

Si hi ha un impost polèmic per excel·lència aquest és el de successions, que està cedit per l'Estat als diferents territoris. Molts ciutadans escolten amb recel el missatge que els seus hereus hauran d'abonar quantitats exorbitants per heretar el seu patrimoni quan ells morin. Per la secretària d'Hisenda, res més lluny de la realitat. Espasa explica que a Catalunya és un impost poc onerós per als familiars directes, ja que, per exemple, els cònjuges el tenen bonificat en un 99% i, en el cas de les empreses familiars, la bonificació és del 95%. "És

Els tributs a Catalunya (exercici 2021)

Activitats que grava l'impost	Volum contret	% sobre el total
Grans establiments comercials	4.626,3	0,0%
Habitatges buits	8.797,4	0,0%
Actius no productius de les persones jurídiques	1.141,7	0,0%
Estades en establiments turístics	25.812,2	0,1%
Begudes ensucrades envasades	30.170,8	0,1%
Emissió de gasos de la indústria	747,9	0,0%
Emissió d'òxids de nitrogen de l'aviació comercial	2.213,5	0,0%
Emissió d'òxids de carboni dels vehicles de tracció mecànica	65.845,6	0,3%
Instal·lacions que incideixen en el medi ambient	152.410,2	0,6%
Gravamen de protecció civil	3.879,8	0,0%
Total tributs PROPIS gestionats per l'Agència Tributària Catalana (ATC)	295.645,4	1,1%
Successions i donacions	950.257,9	3,6%
Successions	782.520,4	3,0%
Donacions	167.737,5	0,6%

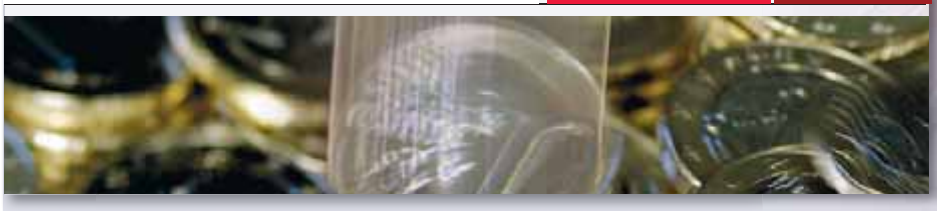

Impost elèctric rebaixat: un delme de 190 milions

La reducció de l'impost especial de l'electricitat suposarà una retallada de 190 milions d'euros a les arques de la Generalitat. Ho va denunciar el conseller d'Economia i Hisenda, Jaume Giró, en una compareixença recent al Parlament. Per Giró, l'Estat actua amb "deslleialtat institucional", perquè "ha aprovat unilateralment mesures que afecten directament els nostres ingressos". El decret aprovat al setembre, que rebaixava l'impost d'un 5,1% a un 0,5%, havia de durar tres mesos, però de moment s'allargarà fins a final de juny. Com que l'impost és un dels cedits a la Generalitat, serà aquesta que carregarà amb la reducció.

L'oposició a la cambra catalana insisteix a denominar el sistema tributari català com a "infern fiscal", en contraposició al "paradís" per als contribuents que representaria la comunitat madrilenya. El conseller d'Economia ha replicat reiteradament que "no està comprovat" que abaixar els impostos incrementi la liquiditat de les llars i estimuli l'economia. "És maco –va insistir–, però on s'ha fet han hagut d'incrementar el deute i això ho ha pagat la gent més vulnerable." Giró va desafiar l'oposició a trobar una comunitat autònoma "que disposi de més recursos per habitant que Catalunya", entre impostos i transferències de l'Estat i que ofereixi "una sanitat, una educació i un sistema de recerca universitària millors".

L'APUNT

Feudalisme digital

Marga Moreno

A més del necessari procés de denúncia i investigació que està desencadenant el Catalangate, convindria ampliar la reflexió sobre el poder de supervisió i control que tenen els dispositius digitals sobre les nostres vides. Molts experts, economistes i sociòlegs alerten del que s'ha anomenat "tecnofeudalisme": un fenomen del qual molta gent no sembla ser-ne gaire conscient però que es pot definir de forma simple amb el principi "si és de franc, potser és que nosaltres som el producte". Cada cerca a internet, cada enllaç visitat, cada tria en una plataforma de *streaming* donen informació sobre el nostre perfil que no sabem on anirà a parar ni com s'utilitzarà. Cal una conscienciació molt més profunda i facilitar les mesures per evitar aquest perill.

na, a debat

Activitats que grava l'impost	Volum contret
Patrimoni	**621.955,7**
ITP i AJD	2.545.951,5
Transmissions patrimonials	1.863.389,5
Actes jurídics documentats	670.738,2
Operacions societàries	11.823,9
Tributs sobre el joc	147.415,8
Bingo	17.459,4
Casinos	4.012,5
Màquines recreatives i d'atzar	124.053,5
Rifes	88,4
Apostes	1.802,0
Total tributs CEDITS gestionats per l'ATC	4.265.581,0
TOTAL TRIBUTS GESTIONATS PER L'ATC	4.561.226,3
Dipòsits en les entitats de crèdit (estatal)	62.320,8
Especial hidrocarburs (tipus autonòmic)	102,8
Especial (determinats mitjans de transport)	85.998,1
Joc en línia	23.500,5
Total tributs CEDITS gestionats per l'Estat no subjectes a bestretes	171.922,1
TOTAL NO SUBJECTES A BESTRETES	4.733.148,5

Activitats que grava l'impost	Volum contret
IRPF	**11.610.777,0**
IRPF (bestreta tram autonòmic)	10.728.027,3
IRPF (liquidació pendent tram autonòmic)	882.749,7
IVA	**7.013.159,0**
IVA (bestreta participació en l'impost estatal)	7.165.445,8
IVA (liquidació pendent participació en l'impost)	-152.286,8
Impostos especials	**2.710.775,7**
Tabac (bestreta)	807.552,5
Alcohols (bestreta)	120.872,4
Hidrocarburs (bestreta)	1.473.425,4
Electricitat (bestreta)	259.252,6
Liquidacions pendents	49.672,8
Total tributs CEDITS gestionats per l'Estat subjectes a bestretes	21.334.711,6
TOTAL	26.067.860,1

FONT: DEPARTAMENT D'ECONOMIA I HISENDA / GRÀFIC: EL PUNT AVUI

mentida –rebat– que no es pugui cobrar una herència perquè no es pugui pagar l'impost. Algú hauria de dir que, en realitat, les herències que no s'accepten són les que contenen deutes." Per aclarir-ho del tot, la responsable d'Hisenda concreta que "la immensa majoria dels contribuents catalans, un 70%", van pagar en l'últim exercici menys d'un euro per aquest impost. L'impost de successions té, també, un component ideològic, que admet Espasa: "Garanteix la igualtat d'oportunitats perquè evita la concentració de riquesa que es transmet per herència. Sense, es perpetuaria la disparitat de rics i pobres."

La secretària d'Hisenda reconeix que allà on Catalunya prem més que altres territoris és en el tram de l'IRPF per a les bases entre 20.000 i 30.000 euros: "Aquí sí que tenim el tipus més elevat, però també és cert que en el pressupost d'aquest 2022 hi ha una rebaixa, perquè volem reduir la càrrega fiscal i, en la mesura que puguem, continuarem fent-ho."

L'anomalia de Madrid

L'informe del Consell dels Economistes remarca l'alta competitivitat de Madrid en termes tributaris, començant per gairebé tots trams de l'IRPF. La comparació, de nou, és ineludible. Per Espasa, Madrid fa competència especialment en l'impost de patrimoni. "I això es nota, sobretot, perquè, si bé l'impost de successions s'abona poques vegades a la vida, el de patrimoni s'ha de liquidar cada any, i ho veiem en l'impacte que té en les deslocalitzacions."

"Sempre es posa Madrid com a mirall –continua la secretària d'Hisenda–, però és l'anomalia, perquè ni el País Basc, amb un sistema fiscal foral, té aquesta competitivitat." Espasa hi afegeix: "Poden eliminar els impostos perquè s'ho poden permetre per l'efecte capitalitat. I, de fet, el que està fent és buidar la resta de territoris. I, encara que se'ns esmenti molt, Catalunya i el País Basc són els que menys patim les deslocalitzacions." I és que on fa mal de valent aquest dúmping fiscal és a l'entorn immediat de la capital: Castella i Lleó, Andalusia, el País Valencià...

Espasa apel·la als informes que detallen els perjudicis de l'agressiva competència fiscal de Madrid, que, en canvi, rep els efectes afavoridors de la capitalitat, amb tots els organismes, la recaptació de les grans empreses, el quilòmetre zero de les infraestructures, etc. "En euros per habitant –denuncia Espasa–, Madrid gasta molt menys que Catalunya, en tots els àmbits: salut, educació... No té despesa en cultura, perquè acapara els grans equipaments de l'Estat, i la gran població de funcionaris no depenen de la Seguretat Social, sinó de mútues privades o de Muface." I mentrestant, denuncia la representant catalana, el sistema de finançament penalitza Catalunya: "Som la tercera comunitat en recaptació, però després de l'*anivellament*, quedem com la catorzena, la penúltima, any rere any." ■

POLÍTICA **L'ESCLAT DEL CATALANGATE**

El rastre de Pegasus

■ El gros de l'espionatge documentat va ser durant el govern del PSOE i a l'entorn de l'exili ■ Bonvehí, Boye, Sánchez i Mauri, els que van rebre més atacs

Susanna Oliveira
GIRONA

El *Catalangate*, que va fer públic dilluns passat el periodista Ronan Farrow a *The New Yorker*, s'ha revelat com el cas d'espionatge polític més gran d'Europa i ha deixat en poc més que paper mullat tota la carta de drets fonamentals. A banda de l'amenaça que suposa l'ús de la tecnologia per part dels estats per controlar la ciutadania amb una certa o total impunitat. Una vigilància total de polítics i activistes independentistes durant un llarg període de temps que ha investigat i documentat l'equip de Cititzen Lab, l'organització vinculada a la Universitat de Toronto que vigila l'espionatge digital contra la societat civil arreu del món.

El treball de l'equip canadenc ha permès determinar unes quantes certeses, com ara que els telèfons de molts catalans han estat blanc d'una operació d'espionatge a gran escala i, el més important, poder tenir proves forenses de l'espionatge –com a mínim en un total de 65 persones– a través del programa Pegasus de la companyia israeliana NSO Group. Tot i que hi ha documentada una infecció el 2015 –i, per tant, la sospita que fa molt temps que s'espiava–, la majoria d'atacs de què es tenen proves es concentren entre el 2019 i el 2020 –durant el govern del PSOE i Podem–, quan els principals líders eren a la presó. Queden, però, moltes preguntes sense resposta: qui va comprar Pegasus? Qui va donar l'ordre d'espiar els independentistes? Com s'ha pagat? Quina informació s'ha recopilat? Com s'ha utilitzat?

Tot i que NSO Group manté que només ven el programari espia als estats per combatre la delinqüència greu i el terrorisme, el govern espanyol ha negat tenir-hi cap vinculació, però tampoc s'ha sentit interpel·lat a obrir cap investigació i s'ha escudat en la llei franquista de secrets oficials del 1968 pel que fa a una hipotètica vinculació del CNI. Si bé és cert que la llei dona cobertura al secret de les actuacions del CNI –sota el control d'un jutge del Tribunal Suprem–, una altra cosa és que la llei pugui donar empara a activitats il·legals. De fet, ja hi ha un precedent de desclassificació de documents secrets, el que va ordenar la Sala Tercera del Suprem el 1997 sobre les activitats de la guerra bruta dels GAL, un cas que va costar la dimissió del vicepresident del govern, Narcís Serra, el ministre de Defensa, Julián García Vargas, i el director del Cesid, Emilio Alonso Manglano.

SMS maliciosos

■ El *Catalangate* és el cas amb més afectats documentat fins ara per Citizen Lab, que no té dubtes que la dimensió traspassa de molt les 65 persones que s'ha pogut demostrar que van ser atacades per Pegasus. Entre altres coses perquè les seves tècniques forenses tenen limitacions per poder analitzar dispositius Android, els més nombrosos. Les proves obtingudes han permès determinar les dates, hores i sistemes utilitzats per atacar o infectar els mòbils, sovint amb missatges SMS personalitzats que, de vegades, contenien dades dels atacats que suggereixen que molts d'ells devien haver estat objecte d'altres tipus de seguiment previs. O bé dades que només poden tenir organismes oficials. S'han recopilat més de 200 falsos missatges amb què es van concretar els atacs amb enllaços maliciosos per intentar enganyar els seus objectius perquè hi cliquessin. Molts d'ells se sentien espiats i havien augmentat les precaucions, que resultaven del tot inútils per fer front als atacs anomenats de clic zero, en què no hi ha defensa possible perquè són imperceptibles.

El president Puigdemont ha estat espiat massivament a partir de les persones més properes
■ INFOGRAFIA DE CITIZEN LAB

Whatsapp

■ El 2019, Whatsapp va detectar una vulnerabilitat en el seu sistema que havia estat utilitzada per NSO per hackejar telèfons Android arreu del món amb Pegasus. Amb la col·laboració de Citizen Lab, va notificar a 1.400 usuaris que havien estat atacats amb l'explotador. Entre els objectius, hi havia diversos polítics catalans (Roger Torrent, Ernest Maragall, Anna Gabriel, Jordi Domingo i Sergi Miquel Gutiérrez). Des d'aleshores, Citizen Lab va dur a terme una investigació a gran escala sobre la pirateria de Pegasus a l'Estat espanyol. El resultat, l'informe sobre el *Catalangate*.

La cúpula política

■ Els últims quatre presidents de la Generalitat (Artur Mas, Carles Puigdemont, Quim Torra i Pere Aragonès), dos presidents del Parlament (Roger Torrent i Laura Borràs), a banda de diputats i col·laboradors, han estat víctimes del programari espia que s'introdueix als telèfons o altres dispositius i que no només permet escolar converses, sinó que es capaç de llegir converses. L'ordinador va ser empaquetat i sotmès a una anàlisi forense.

Una arma incriminatòria

El programa espia de Candiru està dissenyat per autodestruir-se i amagar possibles empremtes. Per això detectar una infecció en viu és molt difícil i la informació que aporta és essencial per entendre-la i després neutralitzar-la. Però probablement l'amenaça més greu de Candiru no és tant allò que pot espiar, sinó el que pot fabricar. El programa permet adquirir el control de l'or-

Candiru, l'altre espia

■ L'espionatge es va dirigir a un grup de programadors de votacions digitals

S. Oliveira
GIRONA

L'espionatge contra l'independentisme català no ha estat monopoli exclusiu de Pegasus. Un altre programari espia ha entrat també en joc i s'ha dirigit especialment contra un grup de desenvolupadors de codi obert que treballaven en projectes de programari relacionats amb la participació democràtica i la votació digital. Candiru és l'altre espia, una empresa israeliana i envoltada de molt secretisme fundada per Eran Shorer i Yaakov Weizma, extreballadors de NSO Groug. Un programari que té un cost mínim d'uns 16 milions d'euros, segons Citizen Lab.

Candiru va aparèixer en el radar de l'equip de Citizen Lab per primera vegada en un ordinador de la xarxa utilitzada per un consorci d'universitats catalanes. Després d'aquesta primera alarma es va poder afinar l'objectiu, que es va localitzar al campus de la Universitat de Girona, fins a detectar que Joan Matamala era el propietari del dispositiu infectat. Matamala dirigeix la llibreria Les Voltes a la plaça del Vi de Girona, està també al capdavant de la Fundació Nord que promou el *software* de participació ciutadana de codi obert, i és germà de Jami Matamala, que va acompanyar el president Puigdemont els primers anys d'exili a Brussel·les. Quan es va fer la troballa de Candiru Matamala era a la seva oficina del Parc Científic de Girona treballant amb l'ordinador. Després d'una bateria de trucades van aconseguir posar-se en contacte amb gent del seu entorn i amb una excusa el van allunyar de l'ordinador, que sospitaven que estava escoltant les

textos, recopilar contrasenyes, rastrejar ubicacions, accedir al micròfon i a la càmera del dispositiu i recopilar informació de les aplicacions. S'obté el control total del mòbil i, per tant, de la vida de l'usuari.

Entre els polítics espiats hi ha 11 membres de Junts, 12 d'ERC, 4 de la CUP, 3 del Partit Demòcrata i un del Partit Nacionalista Català. Tots van ser espiats, com a mínim, entre el 2017 i el 2020. Marta Rovira, per exemple, va ser atacada quan ja estava exiliada a Suïssa i a través del seu telèfon suís amb missatges SMS maliciosos que es feien passar per entitats suïsses. En el cas dels presidents de la Generalitat, Quim Torra va ser espiat mentre ocupava el Palau de la Generalitat i consten vuit infeccions confirmades del seu mòbil entre l'abril i el juliol del 2020.

Puigdemont

■ En el cas del president Puigdemont, no s'ha pogut concretar si els seus telèfon i dispositius van poder ser atacats directament, però no hi ha dubtes que va ser vigilat a través del seu entorn. L'informe elaborat per de Citizen Lab conclou que el president a l'exili ha estat un dels objectius principals de l'espionatge atenent a l'ampli grup del seu entorn que ha estat víctima de Pegasus, entre elles la seva parella, la periodista Marcela Topor, i el seu advocat Gonzalo Boye. S'ha documentat que com a mínim onze persones properes a Carles Puigdemont han estat atacades.

Els advocats

■ L'estratègia de defensa dels polítics perseguits pel referèndum de l'1-O ha estat un altre dels objectius. Entre els advocats espiats hi ha Andreu van den Eynde, Jaume Alonso-Cuevillas, Gonzalo Boye i Josep Costa, a banda d'altres que han preferit romandre en l'anonimat. En el cas de Van den Eynde, advocat dels dirigents d'ERC d'Oriol Junqueras, Raül Romeva i Roger Torrent, s'ha documentat un atac de Pegasus el 14 de juny del 2020.

Els més espiats

■ Gonzalo Boye, l'advocat dels exiliats, ha estat la peça de caça major entre els juristes. I un dels que més intents d'atac ha rebut entre tots els espiats. Entre el gener i el maig del 2020, va patir, com a mínim, 18 atacs a través d'SMS. Alguns dels missatges que va rebre es van disfressar de tuits d'organitzacions de drets humans com ara Human Rights Watch i mitjans de comunicació com ara *The Guardian, Columbia Jorunalism Review* i *Politico*. A banda de tots aquestes intents, s'han pogut obtenir proves d'un infecció activa el 30 d'octubre del 2020, en un moment gens casual: 48 hores després que assistís Josep Alay, director de l'oficina del President Puigdemont, detingut en el marc de l'operació Volhov.

Entre els que més atacs han rebut, encapçalen la llista David Bonvehí, president del PdCat (32 SMS maliciosos i 5 infeccions confirmades), el desenvolupador tecnològic Jordi Baylina (26 SMS i 8 infeccions), el líder de l'ANC Jordi Sànchez (25 atacs i 4 infeccions documentades), el vicepresident d'Òmnium, Marcel Mauri, (19 atacs i 3 infeccions documentades) i el diputat d'ERC Sergi Sabrià (17 atacs dirigits i 5 infeccions).

A Brussel·les

■ Tots els diputats independentistes han estat també diana de Pegasus: Toni Comín entre l'agost del 2019 i el gener del 2020; Diana Riba, al voltant del 28 d'octubre de, 2019, i Jordi Solé, durant les discussions del partit sobre qui substituiria Oriol Junqueres, aleshores encara a la presó. Les proves forenses confirmen com a mínim dues intromissions al seu mòbil, una a través d'un SMS fals del sistema de la Seguretat Social, entre l'11 i el 27 de juny del 2020, poc abans que es decidís que ocupés l'escó vacant de Junqueras el juliol de 2020. En el cas de Clara Ponsatí, consta l'atac a un dels seus col·laboradors al Parlament, Pol Cruz.

ANC i Òmnium

■ A través de Pegasus, s'han controlat també tots els líders de les entitats civils. Elisenda Paluzié, presidenta de l'ANC, estava treballant des de casa durant el confinament per la covid-19 quan va arribar el primer intent d'infecció a través d'una suposada notícia sobre l'Assemblea. El 10 de juny del 2020, el dia que s'iniciaven telemàticament les votacions a les eleccions al secretariat nacional de l'Assembla, va arribar el segon intent, en aquest cas disfressat d'una actualització de Twitter d'un diari. Les anàlisis del seu dispositiu han pogut confirmat que Pegasus va poder accedir al seu mòbil en un moment ben significatiu, al voltant del 29 d'octubre del 2019, durant el període de protestes per la sentència dels presos polítics.

En el cas d'Òmnium, Marcel Mauri, que es va convertir en la cara visible de l'entitat després de l'empresonament de Jordi Cuixart, ha estat objectiu de Pegasus en tres ocasions entre el febrer del 2018 i el maig del 2020. I s'ha espiat també la periodista i companya de Cuixart Txell Bonet. Consta una entrada de Pegasus al seu aparell el 4 de juny del 2019, pocs dies abans que acabés el judici contra els presos polítics i Jordi Cuixart fes, el 12 de juny d'aquell any, el seu al·legat amb el ja famós "Ho tornarem a fer."

L'espionatge ha estat massiu i se sospita que es remunta al 2015

L'informe de Citizen Lab destaca especialment la vigilància sobre Elena Jiménez, membre de la junta executiva i que, com a representant internacional d'Òmnium, mantenia converses amb Amnistia Internacional i Frontline Defenders, proporcionant una "visió única", diu l'informe, dels treballs de defensa dels presos polítics davant d'organismes internacionals.

Jordi Sànchez

■ El cas de Jordi Sànchez, president l'ANC entre el 2015 i el 2017, dona algunes pistes que fan pensar que molts dels polítics i activistes independentistes eren espiats des de feia molt temps i que la llista pot ser encara molt més extensa. El líder de l'ANC va ser objectiu de Pegasus el 2015, a través d'un SMS, poc després de la gran manifestació de l'11 de setembre prèvia a les eleccions en què part de l'independentisme es va presentar sota la candidatura de Junts pel Sí. L'any del referèndum, va rebre com a mínim 25 SMS Pegasus més. La majoria es van camuflar d'actualitzacions de notícies relacions amb la política catalana i espanyola i d'algun missatge suposadament provinent d'organismes estatals. La majoria dels intents es feien coincidir amb esdeveniments polítics de rellevància. Per exemple, el 20 d'abril del 2017, el dia previ a una reunió del govern amb les entitats civils en què es va parlar del referèndum. Un altre, just quan es van obrir els col·legis electorals l'1-O. Pegasus va aconseguir infectar els dispositius de Sànchez en quatre ocasions entre el maig i l'octubre del 2017. Una, el 13 d'octubre, tres dies abans de la seva detenció. I el 2020 va tornar a ser atacat durant alguns permisos penitenciaris de cap de setmana. ■

dinador i actuar en nom del seu usuari, enviant per exemple correus. Una arma per fabricar proves falses i sense possibilitat de demostrar-ho. És per això que Citizen Lab considera tan important la infecció en viu que es va detectar a l'ordinador de Matamala.

La troballa la van compartir amb Microsoft i van poder detectar dues vulnerabilitats del sistema aprofitades pel programa espia i descobrir un centenar més de víctimes del programa espia en deu països. El 13 de juliol del 2021 Microsoft va actualitzar els 1.400 milions de dispositius Windows per prevenir noves infeccions de Candiru.

L'ordinador de Joan Matamala va permetre descobrir l'espionatge a través de Candiru ■ MANEL LLADÓ

La investigació focalitzada sobre Candiru els va permetre identificar tres persones més, a banda de Matamala, relacionades amb l'independentisme que havien estat objecte d'aquest *malware* espia a través de correus electrònics: Elies Campo, Xavier Vives i Pau Escrich. Vives i Escrich són cofundadors de Vocdoni, un protocol de votació digital que havia utilitzat Òmnium, i Elies Campo havia col·laborat com a assessor de Vocdoni juntament amb Jordi Baylina –espiat amb Pegasus i objectiu de múltiples atacs–. Elies Campo és un dels noms clau de tota la investigació de l'equip de Citizen Lab. A banda de ser objectiu de l'espionatge, ha participat com a investigador amb l'equip de la universitat de Toronto, i dimarts, des de Brussel·les la presidenta de l'ANC, Elisenda Paluzié, li va donar públicament les gràcies: "Sense ell ara no seríem aquí denunciant aquests fets." Elies Campo, un jove que havia treballat per a Telegram i Whatsapp, va ser objecte de seguiment també a través dels seus familiars, els seus pares, metges tots dos, a qui es va infectar també els seus telèfons amb Pegasus.

La xifra

16

milions d'euros és el preu mínim del programari espia Candiru

POLÍTICA **L'ESCLAT DEL CATALANGATE**

Gonzalo Boye Advocat

"Les clavegueres sempre tenen suport estatal"

OBJECTIU • L'advocat dels exiliats ha estat un objectiu prioritari del programari d'espionatge Pegasus i l'han espiat en sis països diferents **QUERELLES** • Aquesta setmana presentarà més d'una vintena de querelles en nom dels afectats per l'escàndol del Catalangate

Susanna Oliveira
GIRONA

Gonzalo Boye lidera des del 2017 l'estratègia jurídica de l'exili, és l'advocat del president Torra i de la presidenta del Parlament, Laura Borràs. Tots han estat espiats per Pegasus. I ell és un dels que encapçalen el rànquing d'atacs del programa espia entre els afectats pel Catalangate. El seu mòbil ha rebut en un any i mig fins a 18 SMS maliciosos i no té cap dubte que al telèfon que tenia abans hi ha més incursions espies, però no ho pot comprovar. L'aparell és en algun lloc de l'Audiencia Nacional des que l'hi va confiscar la jutgessa María Tardón.

Sap qui els ha espiat?
Encara no, però ho sabrem.

Creu que el govern espanyol n'és responsable?
No ho sé. Jo m'aproximo als temes des d'una perspectiva jurídica. No sé qui hi està involucrat i ja ho determinarem al llarg de la investigació. Ara bé, des d'una perspectiva política, no sé què és més greu, si haver dirigit tot això o no haver-se'n ni assabentat.

Ha dit en altres ocasions que l'espionatge de Pegasus podia estar relacionat amb alguna organització paraestatal...
Probablement, però d'una activitat paraestatal no descartem que se'n pugui tenir un coneixement estatal. En tenim exemples, com el cas Kitchen sobre l'espionatge a Luis Bárcenas i el seu entorn, una operació de les clavegueres de l'Estat en què està processat el ministre Fernández Díaz. O el cas dels GAL. Les clavegueres sempre compten amb un suport estatal i usen les estructures estatals. Ara bé, determinar qui sabia què i qui va participar en què, això ja és una altra cosa. De moment seria massa agosarat assenyalar algú. També cal dir, però, que la reacció que ha tingut el govern de Pedro Sánchez no és la més

L'advocat Gonzalo Boye ■ ACN

> Des d'una perspectiva política, no sé si és més greu haver dirigit tot això o no haver-se'n ni assabentat

adequada davant la gravetat d'aquest cas.

El govern espanyol ho ha d'investigar? La fiscalia ha d'actuar d'ofici? Què s'hauria d'haver fet a parer seu?
Tot, tot això és necessari; de fet, ja van tard. Diria que estan mosquejats per la gravetat del tema.

Suposo que se sabia espiat. Se'n va adonar, que havien controlat el seu telèfon?
Ho hem sabut quan Citizen Lab ens ho ha certificat. Però sí, abans ja teníem la sensació que ens espiaven. Entre altres coses, van aparèixer a la premsa uns missatges entre Josep Alay i jo que ens van donar pistes. Quan els missatges apareixen a *The New York Times* se suposa que provenen del telèfon d'Alay [a qui li havien comissat el mòbil durant l'operació Volhov], però després la mateixa conversa es publica en un altre mitjà i intuïm que l'han tret del meu telèfon perquè l'ordre dels missatges és diferent. En qualsevol sistema de missatgeria l'emissor queda a la dreta i el receptor a l'esquerra. Els van passar la còpia de la conversa del meu telèfon i la del telèfon de Josep Alay, i aquí ja es poden anar acotant més les responsabilitats.

Citizen Lab ha permès documentar l'espionatge de 65 persones. Falten moltes víctimes?
Citizen Lab treballa amb un gran rigor professional. El que s'ha sabut ara afecta una primera línia d'afectats, i no vol dir que no n'hi hagi molts més. A mi em van espiar durant tot el 2020; ara bé, estic segur que també m'espiaven el 2019, però com que el 21 d'octubre d'aquell any la jutgessa Tardón de l'Audiencia Nacional es va endur el meu telèfon les proves han quedat destruïdes, perquè aquell aparell ja no el tinc, el té la jutgessa. Sé en quines ocasions m'han espiat des del telèfon nou al llarg d'un any i mig, però no puc saber què va passar abans. En molts casos s'haurien de comprovar telèfons que la gent ja no té. Només això ja dona la dimensió de com de massiu pot haver estat l'espionatge. Els seixanta-cinc telèfons de l'informe són la punta de l'iceberg.

L'exili ha estat un objectiu prioritari i sobretot entre el 2019 i el 2020, segons es documenta en l'informe.
L'exili i el seu entorn, i les defenses... Però hi ha gent de tot arreu, fins i tot metges!

Es refereix als pares de l'Elies Campo. Ell i uns quants joves que han treballat en sistemes de votació digital han rebut també nombrosos atacs. A què ho atribueix?
Té a veure amb el treball que feien per poder determinar aquest espionatge massiu de què hem estat objecte, sobretot l'Elies Campo. Com que ens espiaven van saber que aquest jove ens estava ajudant i llavors el van atacar a ell, però en realitat el que van fer va ser espiar el telèfon del seu pare, que es diu igual i que no és informàtic sinó un prestigiós metge.

Van anunciar que els afectats presentarien querelles individuals i col·lectives. Quina estratègia seguiran?
Nosaltres presentarem querelles individuals, perquè si bé fan referència a fets que estan en un context general hi ha persones concretes afectades i en diferents llocs. Amb la meva companya Isabel Elbal presentarem més d'una vintena de querelles els propers dies.

A quin lloc?
Hi ha gent que ha estat espiada a Madrid, a Barcelona, a Girona, a Ginebra, a Zuric, a Berlín, a Estrasburg... Evidentment haurem d'anar a totes aquestes jurisdiccions. Només pel que fa al meu cas són com a mínim sis jurisdiccions. A mi m'han espiat estant a Bèlgica, a França, a Alemanya, a Suïssa, a Espanya i a Portugal. Ho han fet de manera massiva.

Les querelles aniran dirigides a l'empresa NSO Group?
A l'empresa, als seus propietaris i a les empreses subsidiàries. Els amos de NSO són administradors de l'empresa i per tant en coneixen el dia a dia i estaven al corrent del que hi passava.

Contra algú més?
I contra qui en pugui resultar responsable durant la investigació. Ara encara no ho sabem. Com a jurista no puc pressuposar qui hi ha participat. Ara no sabem qui són però ho sabrem.

Es tracta de seguir el diner, com va dir el president Puigdemont?
Per descomptat. I amb les querelles que presentarem no tenim dubtes que podrem seguir aquest rastre per saber qui hi està implicat.

El seu espionatge sol diu que afecta sis jurisdiccions. Presentarà querelles en tots els països, en el seu cas?
Presentaré una querella aquí i contactaré amb la fiscalia de tots els altres països, per descomptat.

L'informe de Citizen Lab que corrobora aquest espionatge massiu pot ser un actiu per a les causes que defensa a Europa davant el TJUE?
És clar que és important. És la prova de la persecució d'un grup nacional. Ha estat un espionatge massiu, teledirigit a una minoria nacional concreta, i això és molt greu.

Creu que encara els espien?
No crec que ens espiïn amb Pegasus ara. ■

VOL VIURE EN
#CATALUNYALLIBERTAT

La Moncloa defuig la responsabilitat pel Catalangate

■ Bolaños només ofereix la constitució de la comissió de secrets oficials ■ Vilagrà alerta de conseqüències greus si no roden caps

Un moment de la reunió entre Vilagrà i Bolaños, ahir a la Generalitat ■ RUBÉN MORENO / GOVERN

E. Bella
BARCELONA

El govern espanyol continua defugint la seva responsabilitat en l'escàndol d'espionatge polític Catalangate. El president Pedro Sánchez encara ni s'ha pronunciat. La reunió entre el ministre de la Presidència, Félix Bolaños, i la consellera Laura Vilagrà d'ahir al matí a la Generalitat no va servir per aplacar la indignació del govern. L'enviat de Sánchez va afirmar que el govern espanyol té "la consciència tranquil·la" i es va limitar a oferir la constitució "de manera immediata" de la comissió de secrets oficials del Congrés, que no s'ha reunit en tres anys pel fre del PP i del PSOE. Bolaños també va posar sobre la taula l'impuls d'un "control intern" del CNI, però en cap cas va parlar d'investigació.

L'oferta de La Moncloa no va convèncer ni de bon tros Vilagrà, que va sortir de la trobada dient que la reunió no havia anat bé i reclamant dimissions: "Si el govern espanyol no es mou, hi haurà conseqüències greus." Dijous es vota al Congrés el decret llei anticrisi que inclou 16.000 milions d'euros per afrontar els efectes econòmics de la guerra a Ucraïna.

Vilagrà va parlar del cas més massiu i greu d'espionatge de la democràcia espanyola i va qualificar les explicacions de Bolaños d'"insuficients, vagues, inconcretes i de resultats incerts". Va advertir que La Moncloa no es pot escudar en els secrets oficials o fer veure que no en sabia res "perquè seria igualment greu i preocupant" i va enumerar una bateria de preguntes que el govern espanyol hauria de respondre: quina investigació concreta proposa; com i quan se'n faran públics els resultats; a quanta gent pot haver afectat el cas; qui va ordenar les escoltes –"no dubtem que el govern espanyol ho sap"–; qui en tenia coneixement; per què les va ordenar; què se n'ha fet, de la informació obtinguda; qui la custodia; qui hi ha tingut accés, i com es garantirà que encara avui no s'està espiant o que l'espionatge no es tornarà a produir en un futur.

La fredor va planar sobre la reunió, mantinguda en una taula allargassada que evidenciava la distància entre les parts. Bolaños, que va assegurar que "comprèn la preocupació i inquietud" de les persones espiades, va voler garantir la "plena disposició" del CNI a "facilitar i col·laborar en les actuacions" que iniciarà el Defensor del Poble per analitzar l'espionatge i la "plena col·laboració del govern amb la justícia" i per "desclassificar documentació per aclarir els fets".

"Un escàndol d'aquesta magnitud no es pot gestionar de manera cosmètica", va reblar Vilagrà. ■

POLÍTICA **L'ESCLAT DEL CATALANGATE**

VOLVIURE EN #CATALUNYALLIBERTAT

Amb l'espia a la butxaca

FE • La confiança cega en la seguretat dels mòbils facilita un increment palpable d'atacs a aquests dispositius **DADES** • "Ara fa cinc anys hi havia un 5% de telèfons infectats; avui en són molts més" **CONTROL** • La deriva de la societat tecnològica obliga el ciutadà a acceptar ser vigilat si no vol quedar-ne al marge **ACCIÓ** • Hi ha normes bàsiques de prevenció que pocs segueixen

Xavi Aguilar
BARCELONA

Per més que l'atac del *Catalangate* es consideri d'una sofisticació inusual, al capdavall va ser possible gràcies al fet que la majoria dels objectius, començant pel president de la Generalitat, van clicar allà on no tocava. És cert que en alguns casos (excepcionals) la instal·lació dels programes espia Pegasus i Candiru es va fer sense intervenció del propietari, únicament amb videotrucades perdudes, però en la majoria de casos l'error va ser el mateix que podria cometre vostè o la veïna del tercer: utilitzar el mòbil amb normalitat. I aquí rau el problema, d'acord amb diferents experts en seguretat tecnològica consultats per aquest diari: tenim el mòbil tan integrat a la vida diària que li concedim una confiança que no es mereix.

"Com que els tenim sempre a sobre creiem que són completament segurs, però no és així", explica Ramsés Gallego, directiu del capítol barceloní d'Isaca, l'associació internacional sense ànim de lucre per als professionals del control, la seguretat i les auditories de les tecnologies de la informació. Les darreres dues dècades ha estat en càrrecs directius del sector com a especialista en seguretat i riscos tecnològics i el seu veredicte és clar: "Amb un 100% de la població amb telèfon mòbil i el gran desconeixement que hi ha sobre higiene digital i sobre el grau de robustesa dels sistemes operatius, la finestra d'exposició per ser espiats o infectats és enorme."

Amb tot, les dades sobre l'impacte real d'aquest problema són molt limitades i no se solen fer públiques amb facilitat. D'acord amb un estudi de l'empresa de ciberseguretat Checkpoint, "ara fa cinc anys el volum de *smartphones* amb algun tipus d'infecció era del 5%", segons explica el màxim responsable de la multinacional a l'estat, Mario García. El directiu recorda que l'anàlisi es va fer de la mà d'un dels grans operadors de l'estat analitzant el trànsit de dades de manera anònima, de manera que va ser molt costós i no s'ha tornat a repetir. Amb tot, García té el convenciment que avui els telèfons afectats són molts més, i explica una anècdota recent que ho exemplifica: "Fa poc ens hem associat amb el Betis per tal d'aportar seguretat a la seva aplicació, que permet comprar entrades i relacionar-se amb els socis. Una de les funcions també era revisar l'estat del telèfon i ha aparegut un volum espectacular de mòbils amb problemes de seguretat. Tants, que es van col·lapsar les línies del club."

Un treballador de seguretat revisant imatges de circuits privats, a Xangai ■ EFE

Un cop més, l'origen d'aquestes infeccions pot ser l'accés a webs maliciosos, però també navegar per llocs segurs des de xarxes desprotegides: "La majoria de grans ciutats tenen xarxes wifi obertes i gratuïtes i són un perill. El volum de *malware* que hi veiem passar és enorme." La intenció dels atacs no és necessàriament un espionatge tan evident com el perpetrat contra el moviment independentista. "De vegades es fan suplantacions, es generen clics a determinats llocs per guanyar visibilitat, es fa mineria amb criptomonedes o, directament, s'obté l'accés a determinats llocs per després vendre'l a algú altre."

Les empreses reaccionen

El director de Checkpoint sosté que els atacs cada cop es fan de manera més indiscriminada i que les empreses han començat a ser-ne conscients, però la ciutadania encara no: "Les empreses han entès que els mòbils dels treballadors poden ser la porta d'entrada als seus sistemes i, amb l'adopció de mesures de seguretat, hem vist una baixada important dels problemes. En canvi, la gent, tot i tenir alarma a casa i tancar el cotxe amb clau, encara deu pensar que els dispositius tecnològics estan protegits per alguna mena de màgia negra", ironitza.

Atacs al marge, Manel Medina, doctor en telecomunicacions de la UPC i expert en ciberseguretat i informàtica forense, posa un altre element important damunt la taula: "No som conscients del grau de vigilància a què ens sotmeten les companyies tecnològiques quan els cedim les nostres dades." Efectivament, quan algú compra un televisor el que vol és connectar-lo ràpidament als serveis de *streaming*, sense parar atenció que autoritza que les seves dades surtin de la Unió Europea i viatgin cap a la companyia asiàtica que l'ha venut i que vol saber si passem més estona mirant Youtube o HBO. Per no parlar del fet que amb els altaveus intel·ligents deixem micròfons oberts a casa sense tenir la certesa de qui o com ens escolten. "La frontera digital de la privacitat és tan difusa que, com a ciutadà, m'esgarrifo", admet Ramsés Gallego.

No hi ha gaire marge de maniobra per evitar que les companyies tecnològiques estableixin un perfil cada cop més acurat sobre nosaltres, ja que sense acceptar les seves regles del joc no hi ha accés als seus serveis. "N'hi ha que en comptes de Whatsapp trien Telegram perquè hi veuen més seguretat. Al final, és decidir si vols que la teva informació vagi als americans o als russos", simplifica una de les fonts consultades. Si no, l'alternativa és quedar fora de joc. En canvi, sí que tenim a la mà accions per evitar atacs o detectar si en tenim algun en curs, d'acord amb les indicacions dels diferents experts en seguretat consultats.

Com prevenir els atacs

El primer front per rebaixar el risc és el tecnològic. Convé utilitzar programes antivirus per frenar els atacs i també hi ha aplicacions que permeten controlar el trànsit de dades del mòbil, per detectar possibles fuites de material quan no l'estem utilitzant. A banda, remarquen que "hi ha dispositius més robustos i amb una millor arquitectura per evitar problemes", en referència als iPhone, mentre que Android és un sistema més obert i vulnerable. La paradoxa, però, és que la majoria d'esforços per intervenir telèfons, sobretot a nivell d'espionatge, se centren en el sistema operatiu d'Apple, perquè la diferència de tecnologia es fa pagar i als usuaris de la poma se'ls suposa un estatus socioeconòmic superior. "A l'Estat els iPhone suposen el 20% del mercat, però es considera el mòbil habitual entre les elits de poder", expliquen.

El segon punt clau és entendre que el 100% de seguretat no existeix i que, per tant, cal minimitzar aquesta finestra d'exposició. D'aquí que convingui parar atenció a l'ús que en fem. "Cal tenir més higiene digital i no atendre missatges sospitosos, ja sigui pel seu format o pel fet de ser de desconeguts. Llegim bé i pensem, no cliquem compulsivament." Finalment, el sector de la ciberseguretat també recomana a l'administració més tasques de conscienciació i divulgació. Està bé prevenir els adolescents, però també cal ajudar la població de més edat i divulgar que cal canviar la contrasenya del *router*. "No és que el cibercrim vagi al davant de la ciberseguretat, és que no utilitzem totes les eines que tenim a l'abast", sentencien. ■

Cal un mòbil especial per a Aragonès?

El president dels Estats Units sol tenir un iPhone per a ús personal, però ell i el cercle de poder més dur disposen de mòbils amb seguretat reforçada per a les comunicacions d'alt nivell. N'hi ha de diferents models, de preu molt més elevat i amb sistemes operatius propis que queden al marge de les vulnerabilitats habituals. En el 'Catalangate', però, només haurien tingut una eficàcia parcial, ja que també es va atacar amics i familiars que queden al marge dels sistemes de control governamental o parlamentari.